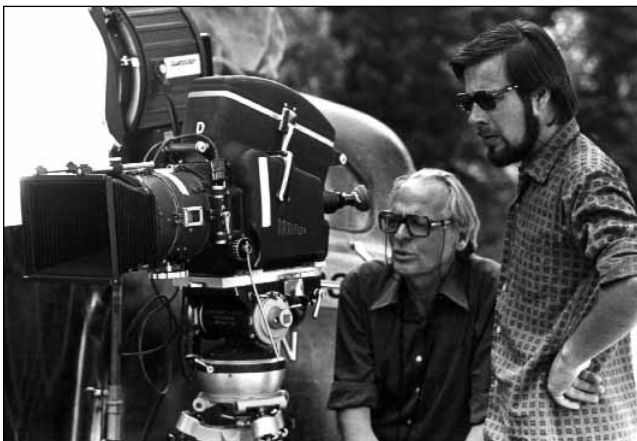

En film blir til

Et studieopplegg for ungdomsskolen og videregående skole

IKKE KNYTTET TIL EN BESTEMT STASJON I FILMUSEET MEN VIKTIG I EN FILMHISTORISK SAMMENHENG

Filmfotografen Hans Nord (t.v.) sammen med regissør Erik Solbakken under innspilling av *Vårnatt*, 1976.

Filmproduksjon

Hvem «produserer» eller «lager» egentlig en film? Hvor mange jobber på en filmproduksjon? Hvem er det som får æren for at en film blir bra? Jo, det er ofte regissøren. Han eller hun er gjerne den som blir kjent for å ha laget filmen. Men for å ferdigstille en hel spillefilm trengs mange personer; spesialister på forskjellige områder som fotografering, lyssetting, sminke, spesialeffekter, lyd og ikke minst skuespillerkunst. Men aller først starter begynnelsen til en ny film med en idé om hva filmen skal handle om.

Fra idé til manus

Før man kan begynne å lage filmen, må noen ha hatt en god idé om en historie som egner seg for filmatisering. Ideen skrives gjerne ut som et synopsis. Synopsiset hjelper forfatteren til å se fortellingen i korte trekk. Her er det kun fortellingen som er viktig, ikke alle scenene, rollene eller replikkene – eller hvor man skal filme de forskjellige scenene. Når forfatteren synes han eller hun har fått god oversikt over historien, begynner man å skrive et manus. I manuset beskrives alle scenene og alle rollene. I tillegg inneholder manuset replikker, og noen ganger beskrives også hva slags lyd eller musikk som skal være i de forskjellige scenene.

Dreiebok

For å få oversikt over alle scenene som skal filmes og alt som foregår der, er det vanlig å lage en dreiebok eller opptaksbok. Nå er det slik at både regissøren, fotografen og lydteknikeren kan ha sine egne opptaksbøker, for å huske på hva som skal skje når filmens scener skal spilles inn. I en dreiebok/opptaksbok «brekker» man om manus. Her settes for eksempel alle scenene som skal tas opp ute, etter hverandre. Så noteres alle scener som har samme opptakssted, og deretter alle bilder som har samme kameravinkel. På samme måte gjøre man med interiørscenene, alt som foregår innendørs.

Stab og aktører

Når en manusforfatter har skrevet ferdig manuset sitt, vil forfatteren gjerne at det skal bli en film. Forfatteren leverer manuset sitt til en produsent. Produsentens jobb er å ta ansvar for å skaffe penger til å lage filmen, og til å skaffe en stab. En filmstab består gjerne av, foruten regissøren, en fotograf, en lydtekniker, en lysdesigner, en produksjonsleder, en script, en sminkør, en kostymedesigner og en scenograf. På store filminnspillinger jobber det også filmklippere, musikere, elektrikere, snekkere, sjåførere, folk som syr, maler og serverer mat. En filminnspilling består av en forarbeidsfase, en innspillingsfase og en etterarbeidsfase. Så skal filmen ut på kino. Det er egne folk som jobber spesielt med å gjøre filmen kjent for publikum, slik at de har lyst til å se den. Under skal vi se litt på de forskjellige fagfunksjonene.

Regissøren

Filmregissøren har det kunstneriske ansvaret for en filmproduksjon. Det betyr at filmregissøren har en spesiell idé om hvordan filmen skal se ut, og de som finansierer filmen har «kjøpt» denne ideen. Regissøren har ansvaret for at det endelige produktet holder mål i forhold til den opprinnelige ideen. Regissøren jobber med skuespillerne – gir dem instruksjon eller beskjed om hvordan hun vil at de skal spille eller forestille de ulike karakterene i filmen. Regissøren jobber også tett med fotografen for å gjøre det tydelig hva slags bilder hun ønsker. En regissør kan godt være den personen som har skrevet manuset til filmen også. Dette er ganske vanlig i Europa, men ikke i USA.

Fotografen er en person som er spesialist i hvordan man fotograferer med levende bilder. Filmfotografen må også kjenne til hvordan lys kan påvirke bildene og vår opplevelse av dem. Fotografen må kjenne til alle triksene som kan gjøres med filmkameraet, og han må kunne variere

mellom forskjellige bildeutsnitt; nærbilder og avstandsbilder. Han må kunne svinge kamera opp og ned (tilte) og føre kamera fram og tilbake (panorere). En fotograf er også betraktet som en bildekunstner, og enkelte filmfotografer er blitt mer berømte enn regissøren av en film. Kanskje du vet om noen?

Lysdesigneren

er en person som er spesialist på hvordan lys kan brukes for å skape forskjellige stemninger i en film, enten opptakene skjer ute eller inne. Lysdesigneren vet alt om hvordan man kan trikse med lyset for å få ting og omgivelser til å se annerledes eller merkelig ut. Det finnes «naturlig» lys og «kunstig» lys. Men ofte brukes kunstig lys til å lage naturlig lys.

Noen ganger kan det være enklere for filmteamet å gjøre opptak av utendørsscener inne, framfor å skulle hankses med skiftende lys ute. Da brukes sterke lamper (kunstig) lys for å få det til å se ut som dagslys (naturlig lys).

Lyddesigneren

er en person som har ansvaret for å ta opp all lyden som skal brukes i filmen. Personen er også ansvarlig for at lydene høres ut som de skal i de ulike scenene. En lyddesigner må dessuten kunne lage lydeffekter, hvis det trengs filmen.

Scenografen

er en person som lager utkast til hvordan rom og bygninger, ting og omgivelser skal se ut i filmen for å skape riktig miljø. Scenografen må også være kjent med hvilke stemninger regissøren vil ha fram i filmen. Scenografen vet alt om hvordan farver og utseende på de forskjellige omgivelserne kan være med å påvirke dette.

Sminkøren

er en person som er spesialist på å sminke personer slik at de uttrykker de ulike karaktertrekkene regissøren vil at de skal ha. En sminkør kan også lage effekter som sår og skader. Noen sminkører kan også lage parykker.

Produksjonslederen

er den som holder orden på alle som jobber på en filminnspilling, som vet hvem som skal være med i de ulike scenene, og som vet hva som må forberedes. Produksjonslederen tar seg av det praktiske, passer på at alle gjør det de skal, og er den personen som gir beskjed hvis det blir forandring i planene. Å spille inn en film krever et stort forarbeid.

Scripten

jobber tett med både regissøren, fotografen og produksjonslederen. Scripten holder orden på hvilke scener som skal filmes, at skuespillerne har på seg de riktige kostymene, og at alle tingene som skal synes i et bilde er der de skal være. En script må ha god oversikt. Ofte må en scene filmes om igjen – kanskje flere uker etter at den første scenen ble tatt. Da vet scripten nøyaktig hvordan alt så ut ved første opptak.

Klipperen

arbeider oftest nært sammen med regissøren for å komponere den historien man egentlig vil fortelle. Etter at filmen er spilt inn, blir de forskjellige scenene klippet sammen, eller redigert, slik at scenene kommer i den rekkefølgen re-

gissøren hadde tenkt. Ofte klippes filmen om flere ganger, før regissøren er fornøyd. En filmklipper vet mye om hvordan bilder og scener bør stå i forhold til hverandre. Det lages musikk og lydeffekter til filmen også. Til slutt har man en utgave av filmen man er fornøyd med. Deretter trekkes det filmkopier som skal ut på kinoene.

- *Hva skjer i de ulike fasene under en filminnspilling, og hvilke fagfunksjoner er mest sentrale i de forskjellige fasene?*
- *Hvorfor er forarbeidsfasen så viktig for en filminnspilling?*
- *Hvor mye tror du det koster å lage en helaftens, norsk spillefilm?*
- *Hva skjer med en film når den er helt ferdig og klar for kinoene?*
- *Hvordan «selges» en film til publikum? Hva legges vekt på for å få en film til å virke interessant?*
- *Hva er det som gjør at du har lyst til å se en film på kino?*
- *Hva er viktig å tenke på hvis man skal sette igang med en videoinnspilling selv?*

Har du lyst til å lage film selv?

Hos Norsk filminstitutt kan du leie eller kjøpe hefter og videoer som gir gode tips dersom klassen vil lage film. Filminstituttet arrangerer også årlig Amandus – en video- og manuskonkurranse for barn og unge.

Skuespilleren skaper sin rollefigur etter instruksjon fra regissøren, men med god hjelp fra sminkøren, kostymedesigneren og lysdesigneren. På bildet: Sonja Henie.